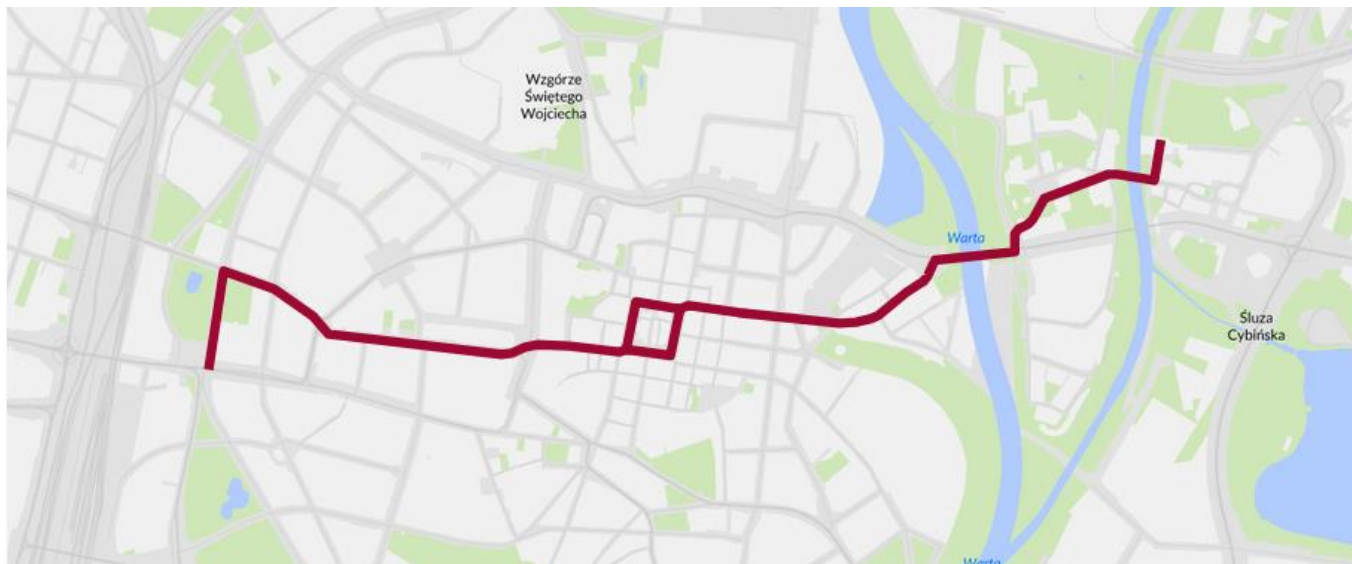


Integracja czy zatarcie warstw pamięci? Tablice (nie)pamięci w krajobrazie miejskim Poznania



Anna Weronika Brzezińska / Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej
Małgorzata Fabiszak / Wydział Anglistyki



Teren badań

miasto Poznań

541 561 tys. mieszkańców

trasa turystyczna **Trakt Królewsko-Cesarski:**

- okres: od czasów Mieszka I do XX wieku
- od Śródki i Ostrowa Tumskiego do Dzielnicy Cesarskiej





Projekt Trakt Królewsko-Cesarski

- 2004-2013 r. Narodowy Program Kultury „Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego na lata 2004 – 2013”
 - 2004 r. koncepcja w Regionalnym Ośrodku Badań i Dokumentacji Zabytków w Poznaniu
 - 2006-2013 r. realizacja projektu przez Urząd Miasta Poznania
 - od 2009 r. koordynacja przez Centrum Turystyki Kulturowej TRAKT
 - **2015 r. przeprojektowanie szlaku**
-

Siedem powodów, dla których warto wejść na Trakt

Trakt Królewsko-Cesarski to najlepszy sposób na bliskie spotkanie z Poznaniem i okazja do zapoznania się z osobowością i charakterem jednego z najstarszych miast w Polsce.



Wyruszysz na szlaki, które zaprowadzą Cię do najciekawszych zakątków Poznania.



Skorzystasz z narzędzi ułatwiających zwiedzanie miasta: strony internetowej, folderów i przewodnika.



Spędzisz czas na przyjemnym spacerze w towarzystwie zaskakujących historii.



Poznasz jedyną w swoim rodzaju pozytywną i motywującą opowieść o mieście i jego mieszkańcach.



Odkryjesz, że bez względu na epokę w której żyjemy jesteśmy do siebie bardzo podobni i mamy podobne doświadczenia.



Być może i Ty znajdziesz tu inspirację do działania i motywację do realizowania własnych celów?



...turysty



MENU

Zwiedz Trakt Królewsko-Cesarski
„siedemnastką”!

17



Rysunki zabytków: Konstancja Pienkaczyńska





Perspektywa turysty



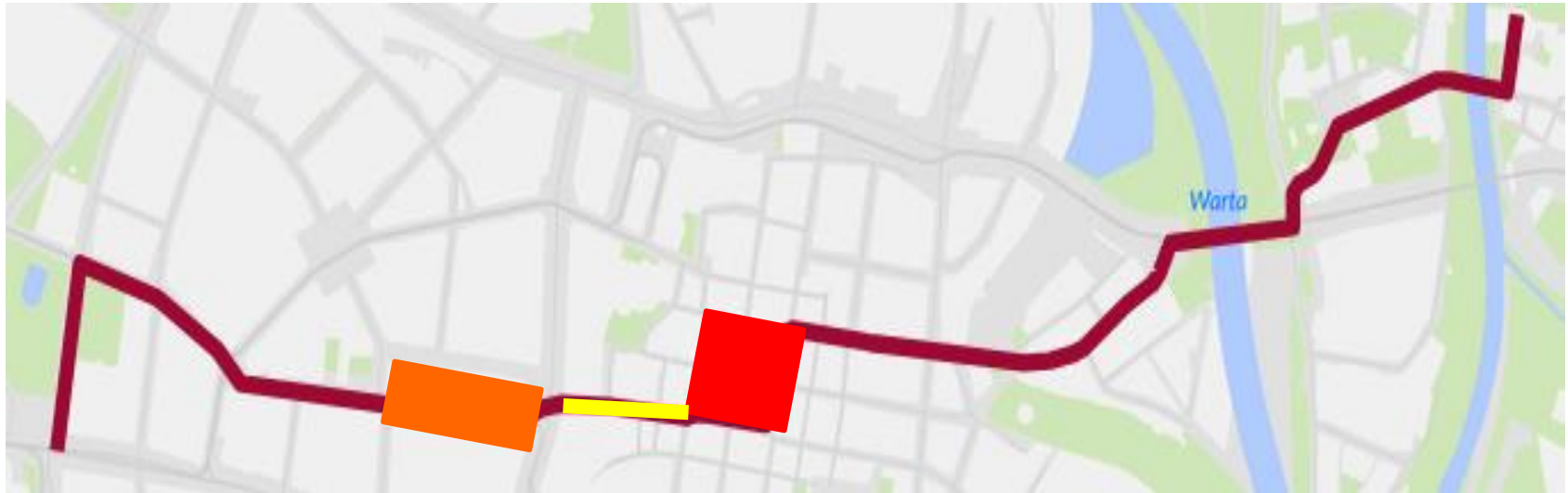
Dystans 9,03 km
Czas 02:03:35



Badania

- inwentaryzacja tablic pamięci usytuowanych na budynkach znajdujących się wzdłuż trasy turystycznej
 - analiza umieszczonych na nich treści
 - dokumentacja **56 tablic**, które upamiętniają wydarzenia oraz osoby, związane z poszczególnymi miejscami
-

Lokalizacja tablic

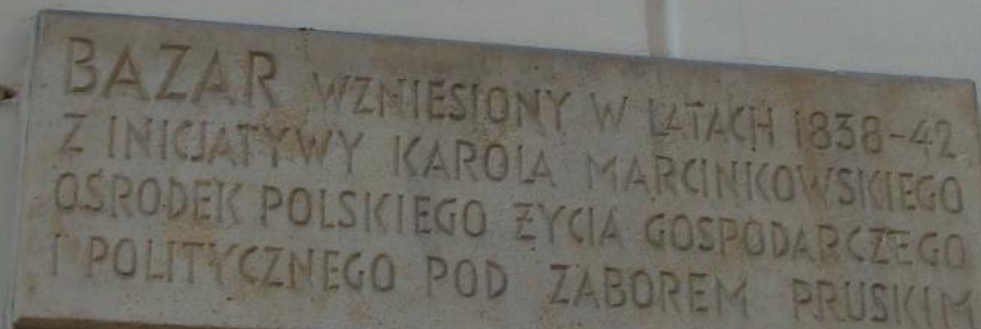


Dworzec Główny	1(1)	Ludgardy	1
Św. Marcin	2	Stary Rynek	18
Fredry	3	Świętosławska	2
27 grudnia 8/10	1	Pl. Kolegiacki	2
Plac Wolności	9	Gołębia	3
al. Marcinkowskiego	4	Ostrówek	1
Paderewskiego	8		



Pytania

- Co i kogo upamiętniają tablice?
 - Jaki jest ich związek z wyznaczoną trasą turystyczną?
 - Jakie informacje o historii miasta może z nich wyczytać turysta?
 - Na ile pamięć miasta została zintegrowana, a na ile uległa zatarciu?
 - **koncepcja miejsc niepamięci** Aleidy Assmann, która wskazuje na dwa ich rodzaje: aktywne oraz pasywne
-



BAZAR WZNIESIONY W LATACH 1838-42
Z INICJATYWY KAROLA MARCINKOWSKIEGO
OSRODEK POLSKIEGO ZYCIA GOSPODARCZEGO
I POLITYCZNEGO POD ZABOREM PRUSKIM

WYDARZENIE (9)

BUDYNEK (10)



DNIA 28 GRUDNIA 1918 R. PO 125 LATACH NIEWOLI,
POWSTANIEC WIELKOPOLSKI POR. JANUSZ LESZCZYŃSKI
NA RATUSZU POZNAŃSKIM ZAWIESIŁ POLSKI SZTANDAR
PRZEKAZANY MU PRZEZ KLARĘ I MARIANA DALSKICH
WŁAŚCICIELI APTEKI „POD ŻŁOTYM LWEM”

W 90 rocznicę Powstania Wielkopolskiego w 2008 r.
tablicę ufundowali:
Izba Aptekarska w Poznaniu
Polskie Towarzystwo Farmaceutyczne
oraz Apteka „Pod Żłotym Lwem” w Poznaniu

Tablice

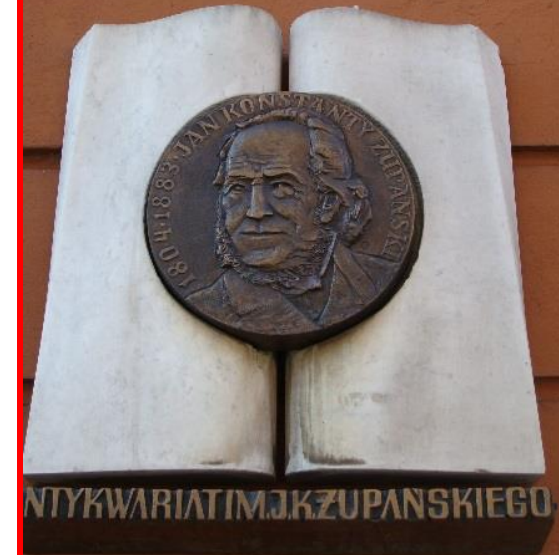
INSTYTUCJA (3)



ORGANIZACJA (8)



OSOBY (32)





Postacie na szlaku turystycznym *versus* **tablice**

Mieszko I – X w.

Dobrawa – X w.

Przemysław II – XIII w.

Jan Lubrański – XVI w.

Jan Baptysta Quadro – XVI w.

Józef Struś – XVI w.

Wawrzyniec Goślicki – XVI w.

Tymoteusz Gorzeński – XVIII w.

Akiva Eger – XIX w.

Konstancja Raczyńska – XIX w.

Karol Marcinkowski – XIX w.

Hipolit Cegielski – XIX w.

Bibianna Moraczewska – XIX w.

Ignacy Jan Paderewski – XX w.



Czas

30

25

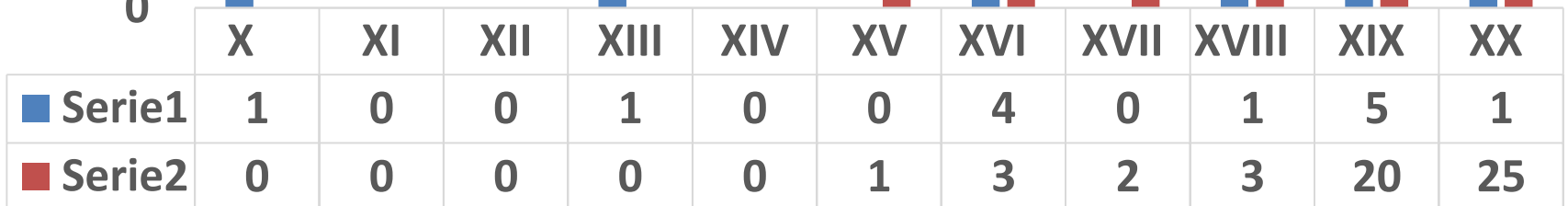
20

15

10

5

0



Kim są upamiętnieni?

- ZAWODY PRESTIŻOWE
- SPOŁECZNICY I DZIAŁACZE
- ARTYŚCI
- POLITYCY/ŻOŁNIERZE





Pamięć

wg Aleidy Assmann (2010)

Pamięć aktywna (kanon) –
przeszłość służy teraźniejszości,
muzea i pomniki oraz związane
z nimi rytuały

**TRASA
TURYSTYCZNA**

TABLICE

Pamięć pasywna (archiwum) –
przeszłość dla przeszłości, zbiór
wiedzy o przeszłości, dostępny
głównie specjalistom, po
wystawieniu tablicy aktywizm
ustaje, dla następnych pokoleń
upamiętnienie staje się nie
widoczne

TABLICE



Tablica (różnych) pamięci

Powódź 1736 rok

Ruiny miasta 1945

„Odbudowa” miasta 1954-57



Tabliczka dokumentująca wielką powódź, która nawiedziła Poznań w 1736 roku, umieszczona na zniszczonej kamienicy przy Starym Rynku | 1945

Lubie to! 0 Udostępnij





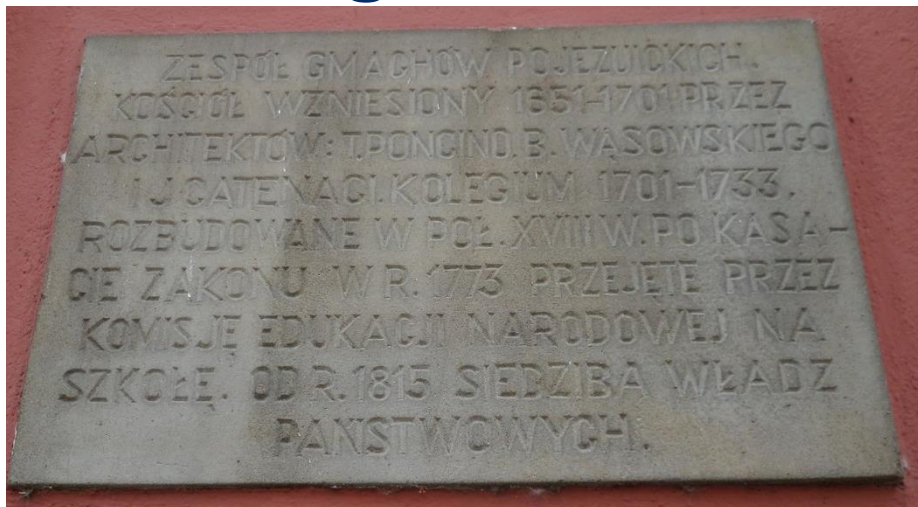
Nośnik pamięci

- Rozpoznawane jako takie przez członków zbiorowości, która uznaje je za istotne dla siebie
- Stymulatory jakiegokolwiek pamięci o przeszłości, ważnej bądź nie

FUNDATORZY

odgórni

oddolni





Zapominanie

wg Aleida Assmann (2010)

Zapominanie aktywne:

dziedzictwo kulturowe i wiedza o przeszłości podlegają **celowemu zniszczeniu**



Zapominanie pasywne:

dziedzictwo materialne lub niematerialne **popada** w zapomnienie, **ulega** rozproszeniu i **przypadkowemu zniszczeniu**





Specjalista mówi...

TRASA TURYSTYCZNA: *Powinniśmy jak najbardziej żyć przeszłością i z niej czerpać, i wykorzystywać, ale mieć jednak perspektywę, że **tworzymy nową rzeczywistość**, a nie robimy skok do tyłu.*

TABLICE: ***Przytłoczenie przeszłością** może mieć miejsce również przez nadmiar tablic pamiątkowych, form tych tablic, form upamiętnienia, pomników i tu zarówno jak chodzi o treść, jak i o formę, bo ja mogę sobie wyobrazić, że mówimy o historii, ale używamy form, które do nas przemawiają, do współczesnego pokolenia.*



Podsumowanie

- Szlak turystyczny kończy się w 1918 roku, nie obejmuje okresów: 1919-1939, II wojny światowej, po wojnie
 - Bezpieczna historia bez świadków?
 - Tablice są dla społeczności mieszkańców, trakt jest dla turystów
 - Trakt **może być** dla mieszkańców jeśli wprowadzi XX wiek i dzieje po 1945 roku → szlaki tematyczne?
 - Trakt to produkt współcześnie wymyślony, tablice akumulowały się pod 1945 roku
 - Brak dialogu pomiędzy traktem, a tablicami
 - **NIEPAMIĘĆ**: Akiva Eger, Prusacy/Niemcy w XIX w., komuniści
-



Projekt badawczy

"Pamięć i tożsamość w krajobrazie miejskim: studium przypadku na przykładzie Poznania"

Grant NCN nr 2013/09/B/HS6/00374

Projekt realizowany we współpracy między Wydziałem Anglistyki UAM i Instytutem Etnologii i Antropologii Kulturowej UAM



Nie ma nic bardziej niewidocznego dla mieszkańca miasta niż **pomniki**

(Krzyżanowska 2016 za: Musil 1957)

